

**Відповіді на завдання тесту з української мови і літератури
зовнішнього незалежного оцінювання 2010 року. Основна сесія № 2**

**Умова завдання та правильна відповідь
Прочитайте текст і виконайте завдання 1–7.**

(1) Стояла тиха травнева ніч у буянні зела й кипінні садів. (2) Шаленіли в лузі солов'ї, кумкали жаби, кричали горлиці. (3) І носила в ту *не/ймовірну* весняну молоду ніч із срібної криниці срібним цеберцем срібну воду зозуля і (...) її по землі. (4) Вилила добрий ківш і на Андрія. (5) *Від/того* прокинувся, та побрів під розчахнуту липу. (6) На душі було срібно й високо. (7) Дослухався тихої й радісної музики небес, удивлявся в ту *не/звідану* глибіню. (8) *Від/нині* знав, що там живе вічна й свята таїна.

1. Замість пропуску в третьому реченні має бути слово

розхлюпувала

2. Синонімом до слова «добрий» у четвертому реченні є

повний

3. Окремо в тексті пишеться сполука слів

від/того

4. Прикметником є вжите в тексті слово

свята

5. Безособовим є речення

шосте

6. Складнопірядним є речення

восьме

7. Пунктуаційну помилку допущено в реченні

п'ятому

8. Прочитайте фрагмент тексту.

Було всього – і звад, і згод,
І перша слава (1)Ж/жовтих (2)В/вод,
І (3)К/курсуня звитяжний клич,
І (4)Б/берестечка чорна ніч,
І сонце Золотих (5)В/воріт –
Всього було за плином літ.
Малу літеру треба писати після цифри

9. Літеру **и** треба писати на місці обох пропусків у рядку

Пр..дніпровська залізниця, пр..вабливі ціни

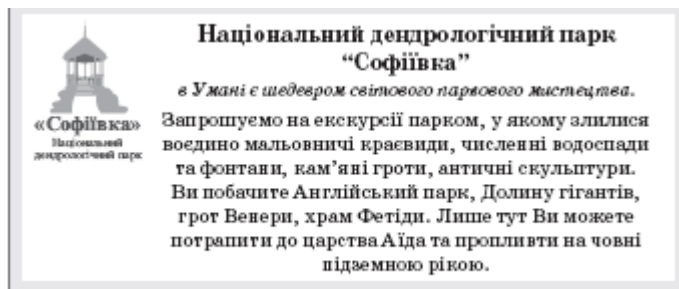
10. До одного роду належать обидва іменники рядка

Сімферополь, Сибір

11. Подовження приголосного відбувається у формі орудного відмінка іменника

подорож

12. Правил написання слів іншомовного походження дотримано в рекламному оголошенні

13. Граматичну помилку допущено в рядку

щонайсучасне трактування

14. Не можна замінити дієприслівниковий зворот підрядним обставинним у реченні

Євген Черниш сидів на траві оддалік, спершись підборіддям на руки.

15. Правильною є форма займенника в словосполученні

на тім березі ріки

16. Прочитайте речення.

Коли переконуєт(1)ся, що все йде за його сценарієм, малює(2)кий жайвір починає повіл(3)но, ніби на невидимій ниточ(4)ці, піднімається в т(5)мяну височину.

М'який знак треба писати на місці всіх цифр, окрім

4

17. Форму наказового способу має дієслово в словосполученні

терміново подаймо звіт

18. Неправильно вжито прийменник у реченні

Школярі знову мають вимушені канікули із-за лютих морозів.

19. Однакова кількість звуків і букв у кожному слові рядка

щебетання, мільярд, хвилястий

20. Розділові знаки при передачі чужої мови правильно вжито в реченні

«Ще б ми стільки прочитали, як ти, – докинула Василина і пояснила подрузі: – Взимку цілі ночі просиджує над книжками».

21. Граматично правильна відповідь на запитання «Котра година?»

за п'ять одинадцята

22. Складнопідрядне речення утвориться, якщо серед варіантів продовження речення «Спадала безмісячна ніч...» обрати

так що все птаство затихло.

23. Звук [г] треба вимовляти в обох словах рядка

об..рунтувати, во..зальний

24. З'ясуйте синтаксичну роль виділених слів (цифра позначає наступне слово).

Мова (1)Гоголя – це своєрідний український (2)«говір» за мелодикою, синтаксисом, словником, тому важко рівнопотужно перекласти (3)Гоголя українською: втрачається (4)неповторний аромат українськості.

1 неузгоджене означення

2 іменна частина присудка

3 прями́й додаток

4 узгоджене означення

25. Доберіть приклад до кожного випадку вживання розділового знака на місці крапок.

	Розділовий знак	Приклад
кома		Щасливиця ... я маю трохи неба і дві сосни в туманному вікні.
двокрапка		Я з тобою все життя поділю ... хліб і сіль і краплину щастя.
тире		Страшно впасти у кайдани, умирать в неволі, а ще гірше ... спати, спати і спати на волі.
знак оклику		О ні ... Являйся, зіронько, мені хоч в сні.

26. З'ясуйте вид поданих простих речень.

Вид речення	Приклад
означено-особове	Вечірнє сонце, дякую за день!
неозначено-особове	Задзвонили у Констанці рано в усі дзвони.
узагальнено-особове	Учи дітей не страшкою, а ласкою.
безособове	Із можливого в чудесне перекинуто мости.

27. Доберіть українські відповідники до іншомовних слів.

Іншомовне слово	Український відповідник
критерій	мірило
фіаско	провал
фактор	чинник
рецепт	припис

28. З'ясуйте, якими частинами мови є виділені слова в реченні (цифра позначає наступне слово).

Фрукти й овочі сьогодні містять (1)менше вітамінів і мінералів, (2)ніж містили (3)п'ятдесят (4)років тому.

1 прислівник

2 сполучник

3 числівник

4 іменник

Прочитайте текст (цифри в дужках позначають номери рядків) і виконайте завдання 29–36.

«Мій іскрений друже»

(Життєва доля Івана Сошенка)

(1–5) У примарному сьйві білої ночі юнак змальовує грецьку статую. До нього підходить студент Академії мистецтв... Що було далі – відомо кожному зі шкільних хрестоматій, де за джерело інформації – повість Тараса Шевченка «Художник». Опоетизована, як це й буває з художніми творами, версія справжнього життєвого факту.

(6–15) А насправді до майбутнього благодійника Шевченка привели земляки, і він нахилився поцілувати руку, і Сошенко сказав, що жодна людина не повинна так принижуватися. У свій 21 рік Шевченко навіть не здогадувався, що в ньому гряде геній – він дивився на світ із прірви зацькованості. Вдумуючись у цей епізод, сповна осягаєш справедливість слів одного з Кобзаревих біографів Олександра Кониського: «Не можна вгадати, що б сталося з генієм нашого народу, коли б він не спізнався із Сошенком. Чи поталанила б йому доля яким іншим робом вибитися з темного льоху неволі та вийти в люди, чи може б, під густою корою Ширяєвських красок зав'яли б і засохли ті величезні дари духовні, якими природа наділила Тараса».

(16–19) Сошенко не лише організував викуп обдарованого юнака – він дав поштовх туго стиснутій пружині потенційних можливостей, що зробили Тараса Шевченка не простим художником і поетом, а силою, яка об'єднала український народ, не давши йому піти в небуття.

(20–27) З прірви приниженості не можна вихопитися без того, щоб не запаморочилася

голова. Після викупу з кріпацтва Тарас зовсім змінився. Він часто їздив на вечори, витрачав чимало грошей на гарне вбрання – на деякий час у нього вселився «світський біс». Немає Пророка без Предтечі, який готує йому путі насамперед до самого себе, своєї місії. Чи здолав би Шевченко спокусу стати модною цяцькою аристократичних салонів, коли б не мав поряд людини, котра йому казала: «Тарасе, схаменися! Чого ти діла не робиш? Чого тебе нечистая носить по тих гостях?»

(28–35) Як же склалася доля того, до кого поет звертався в листах «Мій іскрений друже»? Народився Сошенко в Богуславі, навчався в дяка, потім у майстра-самоука. Платити за уроки не було чим, тому Іван відробляв їх як міг. За розпис монастирського іконостаса дістав стільки грошей, що навіть трохи землі вдалося прикупити... Але в холерну зиму 1832 року без копійки в кишені (зібрані гроші віддав за викуп паспорта) Сошенко з обозами подався до Петербурга. Йому пощастило на добру душу: ровесник, панич із вигляду, насправді ж кріпак-кравець, не дав пропасти з голоду, допоміг улаштуватися в місті.

(36–42) Петербурзький період життя був найщасливішим. Бо коли через загострення сухот мусив повернутися до Батьківщини, доля ніби заповзялася покарати вдатного колись богомаза за прагнення до високого мистецтва. Яюсь, діставши замовлення на ікону, довго працював над нею, передаючи тонку гру світла, а єпископ віддав те переробити місцевому невігласові. Тяжко переживши образу, художник пообіцяв собі бідувати, але не догоджати смакам церковників, які й чути не хотіли про рафаелівських мадонн.

(43–49) 1846 року Іван Максимович став учителем малювання Немирівської гімназії. Однак патологічно жорстокий і цинічний директор заходився цькувати вчителя. Дістанеться, бува, Сошенко після уроків рідної домівки, аж тут посильний кличе його до начальства. І – тупцяй осінньою сльотою, бухикаючи від задавненої хвороби, щоб почути: – Ви, Іване Максимовичу, художник, у Петербургах навчалися, то вмiєте добре стругати олівці. Приготуйте мені два... га-га!

(50–56) Сошенків колега, базграючи ікони, стільки грошей наскладав, що власну майстерню відкрив. А Іванові не давала «халтурити» та сама сила, що колись погнала його до столиці: даний Богом талант. Хоч уже й розумів, що через злидні не реалізує себе: «Одна надія – на труд, а де взяти роботи? Думка, що буде попереду, жахає мене, і руки опускаються... Коли б ви знали, яка втіха для серця і яке привілля, утікши від світу, жити для мистецтва». Але таке було для нього недосяжним.

(57–59) 1861 року по «естафеті добра» до Петербурга було відправлено найталановитішого Сошенкового учня – Володимира Орловського, який згодом став професором Академії мистецтв. Вступити туди йому допоміг Шевченко.

(60–68) Картин Сошенко створив небагато, не всі вони дійшли до нас. Та ті, що експонуються, наводять на думку, що художник мав цілком самотній талант, шукав свого шляху в мистецтві. Він знав, що міг би залишити по собі яскравіший слід, і тяжко карався, що «життя загублене». Останніми роками ходив київськими вулицями, підгодовуючи бездомних тварин... Згадаймо, що картина, за яку Шевченко дістав срібну медаль, називалася «Хлопчик-жебрак, що дає собаці хліб».

Сошенко ставав грізним, коли при ньому візник жорстоко поводився з конем, нещадно соромив кожного, хто «жив не за совістю». В усьому іншому був лагідний і безмежно добрий.

(69–71) Життя минуло в трудах і злиднях. Останні канікули вирішив подарувати собі – помандрувати рідними місцями, подивитися на біле каміння берегів Росії. Не доїхав – 30 серпня 1876 року помер у Корсуні.

(72–76) Сяйво білої ночі вихопило з безвісті цю тиху постать. Благородна душа, приречена на поразку немилосердністю життя? Ні, вічний переможець! Доказ тому – наша історія, неможлива без Кобзаря, доказ тому – сам факт, що світ, попри всі його страждання, відступи й помилки, веде свій поступ, прагнучи добра й справедливості.

За Н. Околітенко, журнал «Жінка»

29. Зустріч Сошенка з Шевченком у Літньому саду Петербурга є, на думку автора тексту,

художнім домислом Шевченка

30. Цитата, винесена в заголовок тексту, належить

Тарасові Шевченку

31. Синонімом до фразеологізму «вийти в люди» (рядок 13) є

вибитися в люди

32. Директор гімназії, говорячи про Сошенка «ви... у Петербургах навчалися» (рядок 47), прагнув висловити йому

зневагу

33. За стильовими ознаками текст є

публіцистичним

34. Внутрішній аристократизм Сошенка ілюструють усі речення, окрім

«Йому пощастило на добру душу: ровесник, панич із вигляду, насправді ж кріпак-кравець, не дав пропасти з голоду, допоміг улаштуватися в місті» (рядки 33–35).

35. Засобом міжфразового зв'язку першого та другого речень тексту є

займенник

36. Слово, виділене в реченні «Іванові не давала *«халтурити»* та сама сила, що колись погнала його до столиці: даний Богом талант» (рядки 51–52), означає

несумлінно працювати

37. Заклик

*Годі тобі, пане-брате,
Гринджоли малювати,
Бери шаблю гостру, довгу.
Та йди воювати!*

містить

історична пісня

38. У рядках

*Всякому місту – звичай і права,
Всяка тримає свій ум голова;
Всякому серцю – любов і тепло,
Всякеє горло свій смак віднайшло*

вжито

анафору

39. *«Золото – не дівка!.. Красива, розумна, моторна і до всякого діла дотепна, – яке у неї добре серце, як вона поважає матір свою; шанує всіх старших себе; яка трудяща, яка рукодільниця»,* – так схарактеризовано героїню твору

«Наталка Полтавка»

40. *«Запорожжя споконвіку було серцем українським, на Запорожжі воля ніколи не вмирала, давні звичаї ніколи не забувались»,* – пише автор твору

«Чорна рада»

41. Закликом до українців
*Обніміться ж, брати мої.
Молю вас, благаю!
закінчується твір*

«І мертвим, і живим...»

42. Провідним мотивом твору *«І все-таки до тебе думка лине...»* є

любов до рідного краю

43. Переконавання в тому, що
*Сила родиться й завзяття
Не ридать, а добувати,
Хоч синам, як не собі,
Кращу долю в боротьбі
висловлене у творі*

Івана Франка

44. *«Будущина в руках нового покоління, і чим більше вийде з школи людей з чесним і правдивим поглядом на свої обов'язки перед громадою, тим скоріше виросте серед людей найбільша сума справедливості!»*, – заявляє персонаж комедії *«Хазяїн»*

Калинович

45. Українській письменниці та громадському діячеві Наталі Кобринській присвячено твір

Ольги Кобилянської

46. Головним героєм твору *«Камінний хрест»* є

Іван Дідух

47. У рядках

*Він народився під такою зіркою,
що щось в душі двоїлося йому.
Від того кидався берега до того.
Любив достаток і любив пісні*
схарактеризовано героя твору

Ліни Костенко

48. Рядки

*Мене водило в безвісті життя,
Та я вертався на свої пороги*
належать

Дмитрові Павличку

49. Літературне угруповання ВАПЛІТЕ очолював

Микола Хвильовий

50. На тлі Громадянської війни 1917 – 1921 років розгортаються події твору

«**Вершники**»

51. Лаврін Запорожець є персонажем твору

«**Україна в огні**»

52. Риторичне запитання «Ви знаєте, як липа шелестить?» поставив

Павло Тичина

53. Письменник Павло Губенко відомий читачеві під псевдонімом

Остап Вишня

54. Автором «Балади про соняшник» є

Іван Драч

55. З-поміж перелічених творів сонетом є

«**Шевченко**»

56. Життєвий принцип «ліше вмерти біжучи, ніж жити гниючи» сповідує персонаж твору Івана Багряного

Григорій Многогрішний

57.

«Сто років, як сконала Січ» - Василь Стус

«Я (Романтика)» - Микола Хвильовий

«Вершники» - Юрій Яновський

«Любіть Україну» - Володимир Сосюра

58.

українізація 1920-х років – дядько Тарас

голодомор 1932–1933 років – Андрійко Катранник

розповідь про щире і вірне кохання – Марфа Яркова

вимушена еміграція українських селян – Іван Дідух

59.

комедія – Мокій Мазайло

повість – Палагна

роман – Григорій Многогрішний

поема – Дідона

60.

Отроходін – «Жовтий князь»

Григорій Бобренко – «Маруся Чурай»

доктор Тагабат - «Я (Романтика)»

Христя Хуторна - «Україна в огні»